

MFM 1993-05-04

Anteckningar efter samtal med förvaltare Bertil Ekneborg 1992-02-13 och övlt Ingemar Wängström 1992-03-14 angående vissa spaningsflygningar 1948-1950.

A. Förvaltare Bertil Ekneborg.

Samtalet berörde viss specialutrustning till flygspaningskamera Ska-10/92, som ingick i S31 spaningsutrustning. Bertil Ekneborg tjänstgjorde vid aktuell tid (1949-1950) som vapenmästare vid F 11 i Nyköping. Vid flygspaningsförband ansvarade vapenpersonalen för kameramaterielen.

Den aktuella utrustningen avsåg att skapa möjlighet att förstöra filmen i kameran under flygning eller efter framtvingad landning om så krävdes av sekretesskäl. Utrustningen konstruerades på begäran av CFst (Svedlund) vid FF Vapenbyrå med dåvarande kpt Gunnar Rissler som huvudansvarig (placerad vid FFV installationssektion). Installationsarbetet övervakades av honom vid besök på F 11 i början av år 1949. Därvid meddelades även skötsel föreskrifter. Provsprängning ägde rum utanför F 11 fljverkstad i närvaro av flygchefen (G. Falk), l. fljning (C.A. Nilsson), Ekneborg samt en flygtekniker, som var förste mek på en av de aktuella S 31. Ekneborg lämnade följande beskrivning på utrustningen.

Sammanlagt fyra kassetter försågs med en laddhylsa med placering enligt figur 1. Laddhylsans utseende från sidan framgår av figur 2. Krutladdningen, som såg ut som en stor hagelpatron, fördes in i laddhylsan och antändes elektriskt via en plomberad tändknapp i förarkabinen. Elström till den plomberade tändknappen erhöles via en enkel ledning till kamerornas manöverpanel. Härigenom kunde exponeringsintervallgivaren utnyttjas för fördröjd antändning 0-45 sek (d v s erforderlig tid för fallskärmshopp).

Brinntiden var så pass lång att filmens antändning säkerställdes. Det brinnande krutet sprutade mot filmen. Enligt Ekneborg orsakade detta en explosionsartad brand i filmrullarna, som torde ha orsakat stor skada även på flygplanskrovet.

De modifierade fyra kassetterna innehöll vardera 100 m film mot normalt 50 m. Kassetterna kunde användas i alla kameror på divisionen under förutsättning att fpl hade försetts med plomberad tändknapp jämte elledning. Sammanlagt 8 st fpl användes på detta sätt. Under 1949-1950 var det endast Ingemar Wängström som använde utrustningen under speciella spaningsföretag.

Efter landning plundrades kassetterna. Filmtuberna lämnades antingen till flygchefen (G. Falk), som f o m 1950-01-01 blev CF11 eller till Wängström. Därefter sändes tuberna till Fst/Fot med särskild personal från E4 stab, Fst eller F 11. Icke vid något tillfälle framkallades dessa filmer vid F 11/Fot.

Ekneborg fick ge CE4 (Birger Schyberg) en personlig, noggrann genomgång av utrustningen innan den fick användas. Vid två tillfällen år 1949 passade CE4 personligen Wängströms landning. Efter förhör och utfrågning av honom medförde CE4 personligen filmrullarna till Fst/Fot.

B. Övlt Ingemar Wängström.

Vid samtal 1992-03-14 bekräftar Wängström Ekneborgs uppgifter. Gunnar Risslers medverkan var okänd för W. till sista veckan 1991, då han efter 35 år träffade major Gösta Lundström, som

härvid informerade om detta. Däremot hade Wängström av förste byråing O B Hagsten år 1954 blivit informerad om att Hagsten deltagit i konstruktionsarbetet på specialkassetterna. Han tjänstgjorde då på fotomtrlsektionen vid FF vapenbyrå.

Enligt anteckningar har CE4 personligen passerat landningarna 1949-05-18 och 1949-09-26. Han medförde till Fst vid båda dessa tillfällen 200 m exponerad film jämte kamerarapport och spaningsrapport. En off ur Fl. var placerad hos Kk l.gr Ragnar Thorén på Fst/Fot 1948-1950 och han ansvarade för fototolkarna och "grovtolkningen" av spaningsresultaten. När fullt exponerade rullar lämnades, klagade man på Fst/Fot över arbetsbördan.

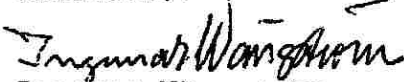
Förutom CE4 (B.Schyberg) och CF11 (G.Falk) fungerade personal ur Fst och E4 stab som filmkurirer. Det gällde off, som direkt var inkopplade i und-tjänsten avseende spaningsföretagen. De fullgjorde sin allmänna flygtränning på F 11. En officer från F 11 hade växeltjänstgöring på E4 stab och fungerade någon gång som filmkurir. Särskild namnförteckning har lämnats i annan ordning. Wängström medförde som regel film till Fst/Fot vid "briefing" för kommande företag. Dessa genomgångar ägde som regel rum på FS hos CFV (Nordenskiöld) eller CFS (G.A.Westring).

Ekneborgs övriga uppgifter om filmrullarna bekräftar Wängström. Vid de tillfällen, när filmkurir icke fanns tillgänglig och rullarna lämnades till W. gällde rutinmässigt den regeln, att han skulle lämna dessa före tjänstens slut till G.Falk, som förvarade dem tillfälligt i sitt dokumentskåp.

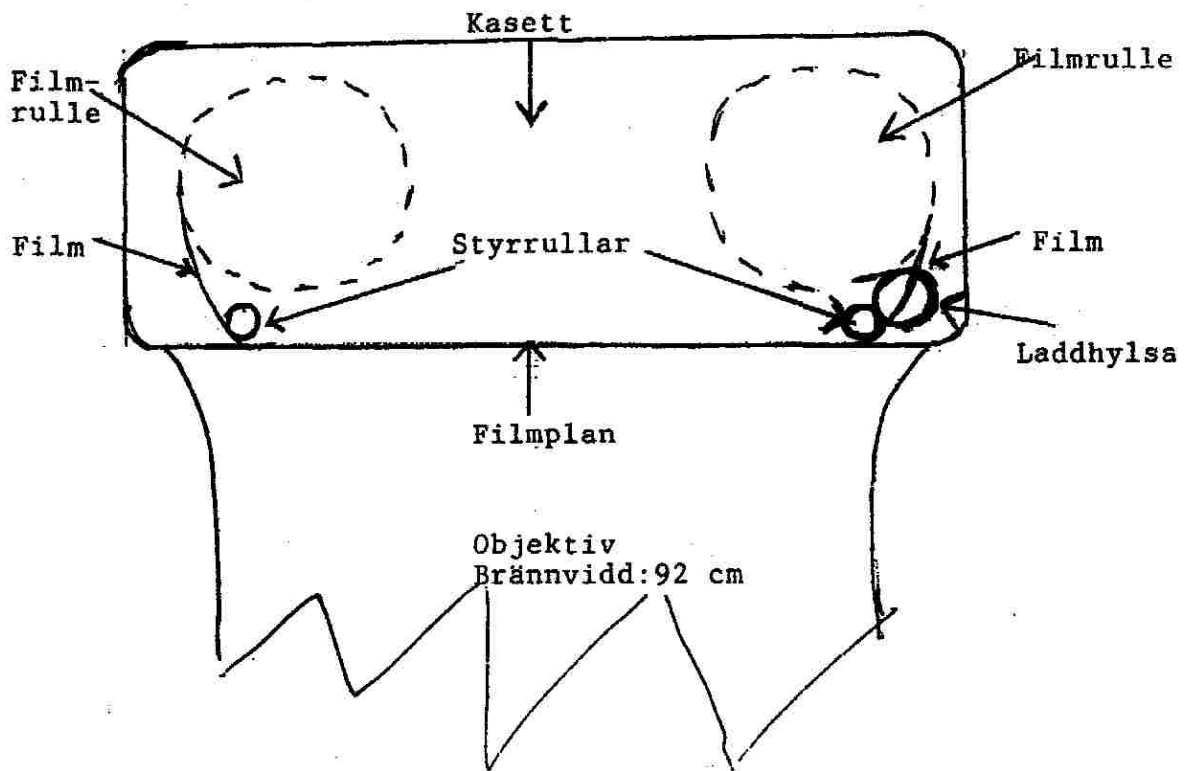
Enligt anteckningar blev sammanlagt 8 st S 31 försedda med elledning och tändningsknapp. Av dessa blev 2 st försedda med speciellt isolerade tändkablar till tändstiften. Vid flygning över 12000 m med standardkablar uppstod allvarliga överslag i tändkablarna p g a lufttrycksminskningen med feltändning som följde. De båda fpl med specialisolerade kablar kunde operera upp till 14500 m höjd utan tändningsstörningar.

Walter Jonsson
Övestelöjtnant

Vidimeras:

Ingemar Wängström
Överstelöjtnant

Figur 1

Figur 2

